

Lausunto Itä-Suomen hallinto-oikeudelle / Maa-aineslupa / Lemminkäinen Infra Oy / Lohilahti, Tölpäkkö (279-443-5-3)

Ympäristöjohtaja Tanja Leppänen
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelujen tukipalvelut

Ympäristö- ja rakennuslautakunta on 20.4.2017 § 36 hylännyt Lemminkäinen Infra Oy:n maa-aineslupahakemuksen kiinteistölle **Tölpäkkö 297-443-5-3**. Päätöksestä on tehty valitus 24.5.2017 Itä-Suomen hallinto-oikeudelle.

Itä-Suomen hallinto-oikeus kehottaa Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakuntaa valituksen johdosta 1) antamaan lausuntonsa kaikista valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteluista, 2) liittämään asiakirjoihin alkuperäisinä tai jäljennöksenä kaikki asiassa kertyneet asiakirjat, 3) Liittämään asiakirjoihin muut valituksen ratkaisemisen kannalta oleelliset selvitykset sekä 4) laatimaan luettelon lausunnon liitteenä toimitetuista asiakirjoista, jotta asianosainen saa myöhemmin vastinepyynnön yhteydessä tietoonsa viranomaisen hallinto-oikeuteen toimittaman oikeudenkäyntiaineiston.

Valitus Lemminkäinen Infra Oy

Vaatimukset

Valittaja pyytää kunnioittavasti Itä-Suomen hallinto-oikeutta kumoamaan valituksenalaisen päätöksen (liite 2) ja palauttamaan asian Kuopion ympäristö- ja rakennuslautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi luvan myöntämistä varten. Palauttamisen yhteydessä hallinto-oikeuden tulee todeta luvanmyöntämisedellytysten olevan olemassa.

Perustelut

1. Luvan myöntämisen edellytykset

Maa-aineslain (555/1981) 6.1 §:n mukaisesti maa-aineslupa on myönnettävä, mikäli asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty, eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa lain 3 §:n rajoitusten kanssa. Lisäksi asiaa harkittaessa on otettava huomioon lupamääräysten vaikutus. Koska valituksenalaisessa päätöksessä ei myönnetty lupaa ottotoiminnalle, ei siinä ollut annettu lupamääräyksiä. Lemminkäinen esittää kuitenkin, että ottamissuunnitelman mukaisesti toimittaessa ja mahdollisten lupamääräysten turvin luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Tarkemmat perustelut ovat jäljempänä.

28.09.2017

25 §

1.1 Kaunis maisemakuva

Maa-aineslain mukaisesti ottotoiminnasta ei saa aiheutua kauniin maisemakuvan turmeltumista. Alueella ei ole lain tarkoittamaa kaunista maisemakuvaa. Kuten hallituksen esityksessä maa-aineslaiksi yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, kauniilla maisemakuvalla tarkoitetaan objektiiviseen arviointiin perustuvia kauneusarvoja. Turmeltumisella hallituksen esityksessä todetaan tarkoittavan sitä, että *maiseman luonne perinpohjaisesti i muuttuu ja sen kauneusarvot häviävät*. Lemminkäinen on maa-aineslupahakemuksen käsittelyn yhteydessä esittänyt, että ottaminen on rajattu koskemaan ainoastaan valtatie 9 puoleista kohtuullisen tasaista aluetta. Valtatien ja kuntoradan suuntaan jätetään puustoiset suojakaistat, jotka rajoittavat näkymän ottoalueelle. Rissalanlammen suuntaan alue ei näy väliin jäävän mäen takia. Suunnitellun toiminnan päätyttyä alueelle muodostuu noin 7-8 metriä syvä loiva-reunainen painanne tasolle + 89,50, nykyisen tasaisen maanpinnan sijaan. Näin suunnitellulla rajauksella maisemavaikutukset rajautuvat itse ottamisalueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Ottamisalueesta muodostuu toiminnan loputtua lähes vastaavanlainen painanne kuin ottamisalueen luoteispuolella luonnontilaisesti muodostunut, alimmalta tasoltaan noin tasolla + 87,00 oleva painanne. Alku- ja lopputilanne on esitetty liitteessä 5 olevissa suunnitelmapiirustuksissa.

1.2 Luonnon merkittävät kauneusarvot tai erikoiset luonnonesiintymät

Maa-aineslain mukaisesti ottotoiminnasta ei saa aiheutua luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista. Alueelle ei sijoitu lain tarkoittamia kauneusarvoja eikä erikoisia luonnonesiintymiä. Luonnon merkittävänä kauneusarvona hallituksen esityksen mukaisesti pidetään esimerkiksi harjualueita, josta aukeaa laaja näköala ympäröivällä alueelle. Kuten edellä valituksen kohdassa 1.1. on esitetty ja kuten valituksen liitteessä 5 olevista suunnitelmapiirustuksista on nähtävissä, ottoalue ei sijoitu harjumuodostelmassa sellaiselle kohdalle, josta olisi laajaa näköalaa ympäröivälle alueelle. Alueella ei ole erikoisia geologisia eikä biologisia luonnonesiintymiä.

Toisin kuin valituksenalaisen päätöksen perusteluissa on esitetty, ottoalue ei sijoitu ympäristöministeriön 3.7.2008 vahvistamassa Kuopion seudun maakuntakaavassa ge-merkinnän alueelle. Lähin ge-alue (kohdemarkintä 11.660 Leppäranta) sijoittuu haetun ottoalueen itäpuolelle, pääosin yleiskaavan mukaiselle EO-alueelle. Maakuntakaavassa ottoalueella on merkintä MY - maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Kohdemarkintä 291: Kanahauto-Vaaru, 131 hehtaaria. Lisäksi kaavassa on pohjavesialue-merkintä.

1.3 Muutokset luonnonolosuhteissa

Maa-aineslain mukaisesti ottotoiminnasta ei saa aiheutua huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa. Luonnonolosuhteilla tarkoitetaan esimerkiksi pohjavesiolosuhteita tai kasvien kasvupaikkatekijöitä. Alueella ei ole tunnistettu pohjavesialueen lisäksi muita lain tarkoittamia merkityksellisiä luonnonolosuhteita. Pohjaveden osalta Lemminkäisen perustelut on esitetty seuraavassa kohdassa, 1.4.

28.09.2017

1.4 Pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen

Ottamistoiminnasta ei saa aiheutua veden laadun tai antoisuuden vaarantumista Laatanlammen 1-luokan pohjavesialueella. Lemminkäinen toteaa, että haetusta ottotoiminnasta ei aiheudu kyseisiä seurauksia.

Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2014 julkaisemassa raportissa (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20/2014: Pohjaveden laadun muutokset soranottoalueilla 1985-2013, Jari Rintala, 2014) selvitetään, miksi ei voida yleisesti todeta, että maa-ainesten otolla olisi haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun tai pohjaveden määrään:

"Sorannoton haitalliset vaikutukset pohjaveteen ovat yleensä sitä suuremmat, mitä enemmän pohjavesialueesta on ottoaluetta ja mitä lähemmäs pohjaveden pintaa otto on ulottunut. Vaikutukset ovat kuitenkin pohjavesialue- ja tapauskohtaisia, sillä ottoalueen laajuuden ja suojakerroksen paksuuden lisäksi pohjaveden ainepitoisuuksiin vaikuttaa muun muassa sekä ottoalueen maaperä- ja pohjavesiolosuhteet."

Suomen ympäristökeskuksen raportissa kerrotaan tarkemmin myös pohjaveden laadun muutoksista soranottoalueilla:

"Pohjaveden ominaisuuksiin soranottoalueella vaikuttavat keskeisesti sadeveden laatu ja määrä, sorannoton aiheuttamat muutokset alueen maaperä- ja pohjavesiolosuhteissa sekä kasvillisuudessa, ottoalueilla tapahtunut oheistoiminta sekä alueen jälkihoito ja -käyttö kun sorannoton vaikutuksia pohjaveden laatuun selvitettiin vuosina 1985 - 1988, yhtenä keskeisenä tuloksena pidettiin pohjaveden happamoitumisriskin ja happamoitumisen kasvamista ottoalueilla. 1980-luvun lopun jälkeen rikin ja typen oksidien sekä raskasmetallienteolliset päästöt ilmaan ovat vähentyneet merkittävästi.

Tämän tutkimuksen perusteella pohjaveden happamoitumisriski soranottoalueilla oli vähentynyt merkittävästi. Pohjaveden pH-luvut olivat tutkimusjakson loppupuolella joko samalla tai korkeammalla tasolla kuin 1980-luvun puolivälissä. Pohjaveden sulfaattipitoisuudet olivat soranottoalueilla suuremmat ja niiden pitoisuudet vaihtelivat enemmän kuin luonnontilaisilla alueilla. Sulfaattipitoisuudet nousivat useimmissa havaintopaikoissa 1990-luvun alkupuolelle asti. 1990-2010 -luvuilla sulfaattipitoisuudet pääsääntöisesti laskivat ja olivat tutkimusjakson lopussa yleensä merkittävästi alhaisemmat kuin 1980-luvun puolivälissä."

Suomen ympäristökeskuksen raportissa todetaan lisäksi ottoalueiden jälkikäytöstä mm. seuraavasti:

"Ottoalueiden jälkikäytöllä on keskeinen merkitys pohjaveden laadun ja määrän turvaamisessa. Metsätaloutta pidetään pohjaveden laadun ja määrän kannalta suositeltavimpana jälkikäyttöratkaisuna.

Soranotto on välivaihe alueen käytössä ja sen vaikutus alueen pohjaveteen vähenee ottotoiminnan päätyttyä. Soranoton haitallisia vaikutuksia pohjaveteen voidaan vähentää jättämällä pohjaveden pinnan yläpuolelle riittävät suojakerrokset sekä jälkihoitamalla ja kunnostamalla ottoalueet. Soranotto-alueiden oikealla jälkikäytöllä voidaan vähentää pohjaveden likaantumisriskiä."

Lupaviranomaisella on siten mahdollisuus vaikuttaa ottotoiminnan vaikutuksiin esimerkiksi suojakerroksen paksuudesta ja jälkihoitotoimenpiteistä säätämällä. Ottamissuunnitelman yhteyteen on laadittu yksityiskohtainen valmiussuunnitelma Laatanlammen pohjavesialueella toimimista varten. Valmiussuunnitelmaa on päivitetty alueella käytettävän kaluston osalta ja se on valituksen liitteenä 6. Pohjaveden tarkkailusta on kerrottu ottamissuunnitelmassa. Lisäksi ottamisalueen ja vedenottamon väliselle alueelle esitetään ottamissuunnitelmassa asennettavaksi uusi havaintoputki pohjaveden laadun ja pinnantason seuraamiseksi. Havaittuun pohjavedenpintaan jätetään ottamistoiminnassa neljän metrin suojakerros, tukitoiminta-alueella suojakerroksen vahvuudeksi jää noin 11 metriä. Lisäksi suunnittelualuetta on rajattu siten, että ottamisalueen rajasta vedenottamoon jää etäisyyttä minimissään 400 m ja tukitoiminta-alueelta 650 m.

Hakemuksen mukaisen ottamisalueen pinta-ala on noin 1,3 % pohjavesialueen pinta-alasta ja noin 1,8 % varsinaisen muodostumisalueen pinta-alasta. Arvio muodostuvan pohjaveden määrästä on 4231 m³ vuorokaudessa. Riistaveden vedenkulutus on noin 260 m³/vrk. Alueen jälkihoitoa toteutetaan oton edistymisen myötä, että kerrallaan avoinna olevan alueen pinta-ala pysyy mahdollisimman vähäisenä. Siten toiminnasta ei aiheudu vaaraa pohjaveden antoisuudelle.

1.5 Alueen käyttäminen yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen

Ottaminen ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä Ympäristöministeriön 29.11.1994 hyväksymän yleiskaavan (Itä-Riistavesi, Melalahti) mukaiseen varattuun käyttöön. Valituksenalaisen päätöksen perusteluissa esitetään, että maa-ainesten ottamistoiminta ja siitä aiheutuvat haitalliset vaikutukset ovat ristiriidassa kaavamerkinnän kanssa ja vaikeuttaisivat alueen ulkoilukäyttöä ja heikentäisivät huomattavasti alueen ympäristöarvoja. Lemminkäinen toteaa, että ottamissuunnitelman laadinnassa harjualue sekä alueelle rakennettu valaistu ulkoilureitti on jätetty kokonaisuudessaan ottamisalueen ulkopuolelle juuri sen vuoksi, ettei toiminta vaikeuttaisi alueen nykyisenkaltaista ulkoilukäyttöä toiminnan aikana Oton jälkeen alueen kasvillisuus ennallistetaan tarvittaessa siementämällä. Puusto alueelle uudistetaan istutuksin. Siten alue palautuu sen nykyiseen metsätaloudeksi. Liitteissä 3 ja 4 on esitetty kartta ja ilmakuva alueen nykytilasta. Edellä esitetty huomioon ottaen suunniteltu ottamistoiminta ei estä alueen käyttämistä yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen toiminnan aikana eikä sen jälkeen.

2. Yhteenveto

Lemminkäinen toteaa, että maa-aineslain mukaiset luvanmyöntämisedellytykset ovat olemassa, eikä siten perusteita lupahakemuksen epäämiselle ole ollut. Siten valituksenalainen päätös on lainvastaisena kumottava.

28.09.2017

25 §

Esitys

Ympäristö- ja rakennuslautakunta esittää valituksen johdosta lausuntonaan Itä-Suomen hallinto-oikeudelle seuraavaa:

Kuopion seudun maakuntakaavassa aiottu ottamisalue on MY-alue (Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ympäristöarvoja ja ulkoilukäyttöä).

Ympäristö- ja rakennuslautakunta korostaa vedenhankinnan turvaamisen merkitystä, sillä alueella ei ole varavedenottamoita eikä varavesijohtoyhteyttä. Vedenottamon läheisyydessä tapahtuvan pitkäkestoisen ottamistoiminnan aikaiset riskit, kuten öljyvahinko tai pohjaveden laadun heikkeneminen aiheuttavat merkittävän riskin alueen vedenhankinnalle.

Edelleen lautakunta katsoo pitkäkestoisen maa-aineksen ottamisen heikentävän merkittävästi alueen ulkoilukäyttöarvoja ja turmelevan harjujakson geologisesti luonnontilaisena säilyneen osan, ollen siten sekä maakunta- että yleiskaavan vastaista.

Muilta osin ja yksityiskohtaisemmin valituksessa esitettyyn vaatimukseen ja niiden perusteluihin on vastattu jo päätöksen 20.4.2017 perusteluissa. Ympäristö- ja rakennuslautakunta toteaa, että edellytyksiä maa-ainesluvan myöntämiselle ei ole olemassa.

Luettelo lausunnon liitteenä Itä-Suomen hallinto-oikeudelle lähetettävistä asiakirjoista:

Lupahakemus / Lemminkäinen Infra Oy 22.2.2016

Kuulutus 14.4.2016

Naapurin kuuleminen 14.4.2016

Kuulutus Kuopion Kaupunkilehti 23.4.2016

Muistutus AA 24.5.2016

Lausunto Pohjois-Savon ELY-keskus / Liikenne ja Infrastrukturi – vastuualue 13.5.2016

Lausunto Pohjois-Savon ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat – vastuualue 31.5.2016

Lausunto Kuopion Vesi Liikelaitos 9.6.2016

Lausunto Kuopion kaupunki / Strateginen maankäyttö 17.6.2016

Hakijan vastine 21.7.2016

Lausunto Pohjois-Savon ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat – vastuualue 22.2.2017

Lausunto Kuopion Vesi Liikelaitos 15.3.2017

Lausunto Kuopion kaupunki / Strateginen maankäyttö 23.2.2017

Hakijan vastine 15.3.2017

Itä-Riistavesi, Melalahti yleiskaava 29.11.1994

Kuopion seudun maakuntakaava 3.7.2008

Kuopion kaupunki Pohjavesien Suojelusuunnitelma Yleinen osa

Kuopion kaupunki Pohjavesien Suojelusuunnitelma Laatanlampi 0829701

Viiteaineisto

* Päätös maa-aineslupahakemuksesta 20_4_2017 § 36

Valmistelija

Jouni Hoffren

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 2186

Päätösehdotus

Ympäristöjohtaja Tanja Leppänen

Lautakunta hyväksyy ympäristöjohtajan esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

